

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	33372
Nom	Teoria i història del periodisme I
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2020 - 2021

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1308 - Grau Periodisme	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	2	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1308 - Grau Periodisme	11 - Evolución del Periodismo y de la Comunicación	Obligatòria

RESUM

L'objectiu de la matèria és apropar els estudiants al coneixement de la producció informativa preferentment dels segles contemporanis, encara que introduint també alguna qüestió del protoperiodisme i tot partint del periodisme durant el segle XVIII. L'enfocament dóna prioritat a la construcció social de la realitat mitjançant el discurs periodístic com a discurs històric públic del present de cada època, de manera que ajuda també a comprendre la funció i l'ús del periodisme actual. Els continguts fan referència de manera comparativa a Espanya i sobre tot a alguns països d'Europa Occidental i dels Estats Units.

CONEIXEMENTS PREVIS**Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació**

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

És convenient tenir aprovada l'assignatura d'Història de la Comunicació.

Es recomana un coneixement bàsic de anglès i elemental del francès, italià i portuguès, atès que es farà servir alguna documentació i hemerografia en aquestes llengües, a més de en català i castellà.

COMPETÈNCIES

1308 - Grau Periodisme

- Consciència de les diferents tradicions periodístiques i de la seua evolució, així com capacitat per a la comprensió del camp periodístic en els contextos de cada època. Així mateix, comprensió passiva de les llengües llatines pròximes i de l'anglès mitjançant l'ús d'alguns textos i/o productes periodístics en a q u e s t s i d i o m e s .
- Consciència dels assumptes rellevants d'interpretació historiogràfica i dels debats periodístics c o n t e m p o r a n i s .
- Capacitat per relacionar les modalitats i professionals periodístics principals en les distintes èpoques amb les tendències hegemòniques actuals. Així mateix, comprensió passiva de les llengües llatines pròximes i de l'anglès mitjançant l'ús d'alguns textos i/o productes periodístics en aquests idiomes.

RESULTATS DE L'APRENENTATGE

- Distingir les principals tradicions periodístiques occidentals i la seva evolució segons els elements més significatius.
- Explicar les modalitats periodístiques fonamentals amb els suports o mitjans de referència per comprendre el camp periodístic de cada època.
- Identificar els periodistes rellevants i situar-los en el seu context socioprofessional.
- Relacionar críticament els diferent discursos periodístics amb els discursos històrics hegemònics contemporanis.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Introducció i antecedents del periodisme del segle XX

El gran canvi periodístic: del públic burgès al públic obrer. Opinar i informar, dues necessitats de les noves societats del s. XIX. El vot i la premsa de partit. L'anunci i la premsa d'empresa. Les xarxes de comunicació, les normes de premsa i el paper de l'Estat

2. El creixement del mercat periodístic: el paper de l'Estat (1830-1848)

Noves realitats socials, nous públics, noves ofertes periodístiques. Construir la nació, articular el territori, nous reptes de la premsa. La internacionalització de la notícia. La industrialització de la premsa. Girardin i la nova filosofia empresarial

3. El periodisme de l'era industrial (1848-1873)

La irrupció d'un nou públic consumidor: les capes populars de les grans ciutats. Claus de la nova premsa: més barata, més ben editada, més amplament consumida. Els models europeus i americans. El paper de la guerra en el desenvolupament del periodisme informatiu

4. Crisi i reconversió del model. El periodisme de masses (1874-1914)

Migracions i creixement urbà: nous públics potencials. Lluites i conquestes socials: noves possibilitats periodístiques. Espectacles i aparadors, fonts d'inspiració. La publicitat, avantguarda del canvi. El new journalism: de Pulitzer a Hearst.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	45,00	100
Pràctiques en aula	15,00	100
Elaboració de treballs en grup	25,00	0
Elaboració de treballs individuals	30,00	0
Estudi i treball autònom	6,00	0
Lectures de material complementari	8,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	14,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	7,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

Un cert coneixement del passat del periodisme i del què ha suposat en cada època no només és necessari per a la formació d'un futur professional d'aquest camp sociocultural, sinó també per tenir consciència del paper que hi ha jugat i juga la producció periodística, en tant que discurs històric de gran influència social, en el desenvolupament de la democràcia i de la llibertat. Aquest saber específic, a més, resulta útil socialment a un futur professional del periodisme, atès que ajuda a millorar i fins i tot a innovar des de la tradició pròpia o des de la comparança amb altres corrents i modalitats internacionals.

I en períodes de transformació o de metamorfosi dels mitjans i del sentit de la informació, com és el cas d'ara en una societat oberta i global, el coneixement del passat ajuda a pensar i actuar críticament en el binomi diacronia-sincronia.

-Classes teòriques: Classes teòriques per explicar el temari del programa, comentar i debatre algunes qüestions, i practicar algun exemple de preguntes de test.

-Classes pràctiques: exposant els estudiants els treballs planificats

-Altres activitats no presencials: lectura dels textos seleccionats

AVALUACIÓ

AVALUACIÓ CONTINUA

1. Examen del temari exposat a classe, prova tipus test amb un valor de 6 punts
2. Treball pràctic, en equip: 4 punts

AVALUACIÓ FINAL

1. Examen del temari

REFERÈNCIES

Bàsiques

- BARRERA, C. (coord.). (2004). Historia del periodismo universal. Barcelona: Ariel Comunicación.
- GÓMEZ MOMPART, J.L. (2008). Historia de la comunicación e historia del periodismo: enfoques teóricos y metodologías para la investigación, a: MARTÍNEZ NICOLÁS, M. (coord.). Para investigar la comunicación. Propuestas teórico-metodológicas. Madrid: Tecnos.
- GÓMEZ MOMPART, J.L. i MARÍN OTTO, E. (eds.) (1999). Historia del periodismo universal. Madrid: Síntesis.
- GÓMEZ MOMPART, J.L.; GUTIÉRREZ LOZANO, J.F. i PALAU SAMPIO, D. (2013). La calidad periodística. Teorías, investigaciones y sugerencias profesionales. Barcelona/Castelló/València: UAB, UJI, UPF, UV.
- HALLIN, D. C. i MANCINI, P. (2008). Sistemas mediáticos comparados. Tres modelos de relación entre los medios de comunicación y la política. Barcelona: Hacer Editorial.
- LAGUNA, A. (2001). Història de la comunicació: València, 1790-1898. Barcelona / Bellaterra / Castelló / València: UAB / UPF / UJI / UV.
- PENA de OLIVEIRA, F. (2006). Teoría del Periodismo. Sevilla / Zamora: Comunicación Social.
- SÁIZ, Mª D. i SEOANE, Mª C. (2007). Cuatro siglos de periodismo en España. De los avisos a los periódicos digitales. Madrid: Alianza.
- WEILL, G. (2007 [1934]). El periódico. Orígenes, evolución y función de la prensa periódica. Sevilla: Comunicación Social.

Complementàries

- BALZAC, H. de (2009 [1843]). Monografía de la prensa parisina (Los periodistas). Sevilla: Comunicación Social.
- BAUSUM, A. (2007). Muckrakers: how Ida Tarbel, Upton Sinclair, and Lincoln Steffens helped expose scandal, inspire reform, and invent investigative journalism. Wshington: National Geographic.
- BORDERÍA ORTIZ, E.; MARTÍNEZ GALLEGU, F.A. i GÓMEZ MOMPART, J. LI. (dirs.) (2010). La risa periodística. Teoría, metodología e investigación en comunicación satírica. València: Tirant lo blanch.
- CHALABY, Jean K. (1998). The Invention of Journalism. Londres: MacMillan.
- CHARLE, C. (2004). Le siècle de la presse (1830-1939). París: Seuil.
- ENCISO RECIO, L.M. (1956). Nipho y el periodismo español del siglo XVIII. Valladolid: Universidad de Valladolid.
- GÓMEZ MOMPART, J.L. (1990). "Fotoperiodisme: L'origen de la comunicació visual de masses (1936-1939)", Anàlisi. Quaderns de Comunicació i Cultura, nº 13.
- GOMIS, L. (1991). Teoría del periodismo. Cómo se forma el presente. Barcelona: Paidós Comunicación.
- LACOUTURE, J. (2009). Les impatients de l'histoire. Grandes journalistes françaises. De Théophraste Renaudot a Jean Daniel. París: Grasset.
- MIRANDA de LARRA, J. (2009). Larra. Biografía de un hombre desesperado. Madrid: Aguilar.
- MUHLMANN, G. (2004). Une histoire politique du journalisme (XIXe.-XXe. Siècle). París: PUF.
- PAZ, Mª A. i MONTERO, J. (1999). Creando la realidad. El cine informativo 1895-1945. Barcelona: Ariel Comunicación.
- PRESTON, P. (2007). Idealistes sota les bales. Històries de la guerra civil. Barcelona: Proa.
- PULITZER, J. (2011). Sobre el periodismo. Bilbao: Gallo Nero.
- SÁNCHEZ ARANDA, J.J. (1998). Pulitzer, luces y sombras en la vida de un periodista genial. Barcelona: Eunsal.
- WEBER, M. (1992). "Para una sociología de la prensa", REIS, nº 57.
- WHELAN, R. (2003). Robert Capa: la biografía. Madrid: Aldeasa.

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

MODALITAT DE DOCÈNCIA HÍBRIDA

1. Continguts (NO HI HA CANVIS RESPECTE A LA GUIA DOCENT ORIGINAL)

TEMA 1. TEORIA I HISTÒRIA DEL PERIODISME, APROXIMACIONS CONCEPTUALS

1. QUÈ ÉS LA TEORIA I HISTÒRIA DEL PERIODISME
2. INFORMACIÓ, FORMACIÓ O ENTRETENIMENT EN LA PRAXI PERIODÍSTICA. TEORIA DE LA INFORMACIÓ O TEORIA DEL PERIODISME?
3. EL PERIODISME DEL S. XIX
4. CLAUS EN L'EVOLUCIÓ DEL PERIODISME
5. BIBLIOGRAFIA BÀSICA

TEMA 2. ELS INICIS DEL PERIODISME MODERN

1. PREHISTÒRIA DEL PERIODISME
2. LA IMPORTÀNCIA CREIXENT DE LA INFORMACIÓ
3. PREMSA I REVOLUCIÓ (S.XVIII)
4. PREMSA I OPINIÓ PÚBLICA: LA IRRUPCIÓ DEL PERIODISME POLÍTIC
5. LA BATALLA PER LA LLIBERTAT DE PREMSA
6. ANGLATERRA, CAPD'AVANTERA DEL PRIMER PERIODISME
7. EL PERIODISME POLÍTIC EN LA FRANÇA DE LA REVOLUCIÓ
8. PREMSA I REVOLUCIÓ EN ESPANYA

TEMA 3. LA POPULARITZACIÓ DE LA PREMSA

1. LA SUPERACIÓ DE LES BARRERES. CAP A LA POPULARITZACIÓ DELS PERIÒDICS
2. EL PERIODISME FRANCÉS: GIRARDIN I EL PAPER DE LA PUBLICITAT
3. EL PERIODISME ESPANYOL: M.M. de SANTA ANA I EL PERIODISME INFORMATIU
4. EL PERIODISME ANGLÉS: LA IRRUPCIÓ DELS DOMINICALS
5. EL PERIODISME NORD-AMERICÀ: MARCANT DIFERÈNCIES

TEMA 4. LA INVENCIO DEL NEW JOURNALISME

1. LA GLOBALITZACIÓ DE LA INFORMACIÓ
2. CRISIS I RECONVERSIÓ DEL MODEL PERIODÍSTIC
3. LES CONDICIONS DEL PERIODISME DE MASSES
4. EL NEW JOURNALISM. DE POPULAR A MASSIU
5. JOSEPH PULITZER, EL PERIODISTA PROMOU LA NOTÍCIA
6. WILLIAM RANDOLPH HEARST, LA INVENCIO DE LA NOTÍCIA

TEMA 5. LA CULMINACIÓ DEL PERIODISME IMPRÉS. GRANS EMPRESES, GRANS RESULTATS I GRANS DIARIS

1. EL SENSACIONALISME EN ANGLATERRA. EL CAS D'ALFRED HARMSWORTH
2. LES APORTACIONS AL PERIODISME DE LA PREMSA DE SUCESSOS. EL CAS ESPANYOL
3. L'EDAT D'OR DE LA PREMSA FRANCESA
4. LA REACCIÓ AL NEW JOURNALISM. LA QUALITAT
5. LA PROFESSIONALITZACIÓ DEL PERIODISTA
6. CAP AL PERIODISME AUDIOVISUAL. EL FOTOPERIODISME

2. Volum de treball i planificació temporal de la docència

Classes teòriques online: 12 sessions (48h)

Classes pràctiques presencials: 14 /grup (14h)

3. Metodologia docent

CLASSES TEÒRIQUES:

- Exposició dels aspectes centrals dels temes, amb anàlisi audiovisual dels continguts, mitjançant sistema de videoconferència síncrona (BBC)
- Abans de l'exposició, els estudiants, rebran un qüestionari per a contestar en cada classe, d'acord amb la planificació docent (Aula Virtual)
- El contingut del tema serà lliurat pel professor, via Aula Virtual. El text d'aquests temes serà la base de les proves teòriques.

CLASSES PRÀCTIQUES:

- Dos grups; docència presencial
- Exposició dels casos pràctics i posta en comú

4. Avaluació

TEORIA: prova tipus test (60%)

PRÀCTICA: estudi de casos a partir de la reconstrucció biogràfica d'un gran periodista (40%). El treball serà en equip, constarà de 15 a 25 fulls per una cara, i s'entregarà en l'aula virtual abans de finalitza el curs.

5. Bibliografia

- ABRIL, G. (1997): *Teoría general de la información. Datos, relatos y ritos*. Madrid, Cátedra.
- AGUILERA, C. et altri (1988): *Historia de la comunicación y de la prensa*. Madrid: Atlas
- ALBERT, P. (1990): *Historia de la prensa*. Madrid: Rialp.
- ALMUIÑA, C. y SOTILLOS, E. (coord.) (2002): *Del Periódico a la Sociedad de la Información*. Madrid: Sociedad Estatal España Nuevo Milenio, 3 vols.
- ALONSO PIÑEIRO, A. (2006): *Enciclopedia de periodismo*. Florida: Valleta ediciones
- ALONSO, B. (2007). "Entre lo popular y lo masivo. Aproximaciones a la prensa moderna. *Revista Latina de Comunicación Social*, 62. Recuperado el 01/07/2018 de: http://www.ull.es/publicaciones/latina/200707Alonso_B.htm
- ÁLVAREZ, J.T. (1985): *Del viejo orden informativo. Introducción a la historia de la comunicación, la información y la propaganda en Occidente, desde sus orígenes hasta 1880*. Madrid: Universidad Complutense
- ÁLVAREZ, J. T. (1987): *Historia y modelos de la comunicación en el siglo XX. El nuevo orden Informativo*. Barcelona: Ariel Comunicación.
- ANDREWS, Alexander (1859): *The History of British Journalism*, London, Richard Bentley, New Burlington Street
- ANDREWS, A. (1867): *The Newspaper Press. The press organ. A medium of intercommunication between all parties. Associated with newspapers, and a record of journalistic lore*. London, ed. Allen,
- ARMENTÍA, J. I. y CAMINOS, J. M. (2003): *Fundamentos de periodismo impreso*, Barcelona: Ariel, 2003.
- BARBIER, F. y BERTHO LAVENIR, C. (1999): *Historia de los medios: de Diderot a Internet*. Buenos Aires: Colihue.
- BARRERA, C. (coord.) (1999): *Del gacetero al profesional del periodismo. Evolución histórica de los actores humanos del cuarto poder*. Madrid: Fragua.
- BARRERA, C. (coord.) (2004): *Historia del Periodismo Universal*. Barcelona, Ariel.
- BORDERIA, E., LAGUNA, A. y MARTINEZ, F.A. (2015): *Historia social de la comunicación. Mediaciones y públicos*. Madrid, Síntesis.
- BRIGGS, A. y BURKE, P. (2002): *De Gutenberg a Internet. Una historia social de los medios de comunicación*. Madrid: Taurus.
- BURGUEÑO, J.M. (2008): *La invención del periodismo informativo*. Barcelona: UOC
- CHARLE, Christophe (2004): *Le siècle de la presse (1830-1939)*. París, Seuil.
- COHEN, Daniel (2000): *Yellow Journalism: Scandal, Sensationalism and Gossip in the Media*. Brookfield, Twenty-First Century Books

- CONBOY, Martin (2015): "It is Nobbut (Only) an Oligarchy that Calls Itself a 'We'", *Journalism Studies*, DOI: 10.1080/1461670X.2015.1017409. Consultat el 14/07/18 en: <http://dx.doi.org/10.1080/1461670X.2015.1017409>
- CUCHEVAL-CLARIGNY, M.(1857) : *Histoire de la presse en Angleterre et aux États-Unis*. Paris, Amyot, ed.
- DOWNIE, J. A. (1979): *Robert Harley and the Press: Propaganda and Public Opinion in the Age of Swift y Defoe*. Cambridge University Press.
- DUBIEF, Eugene (1892): *Le Journalisme*, Paris, Librairie Hachette.
- DURAN DE PORRAS, Elias (2009) : "De editores a periodistas: hacia el periodismo contemporáneo en Inglaterra", *El Argonauta español* [En ligne], 6 | 2009, mis en ligne le 20 juin 2009, consulté le 16 août 2018. URL : <http://journals.openedition.org/argonauta/650>.
- FRIEDERICH, Hulda (1911): *The Life of Sir George Newnes Bart*. London, Hodder and Stoughton.
- FRIETSCH, Peter (2008): *Berlín 1900. Prensa, lectores y vida moderna*. Buenos Aires, Siglo XXI.
- GIRARDIN, E. (1842): *Questions de presse*, Paris, Imprimerie de Bethune et Plonimerie.
- GÓMEZ MOMPART, J.L. y MARIN OTO, E. (edi.) (1999): *Historia del Periodismo Universal*. Madrid, Síntesis.
- GÓMEZ MOMPART, J.L.; GUTIÉRREZ LOZANO, J.F. y PALAU SAMPIO, D. (2013): *La calidad periodística. Teorías, investigaciones y sugerencia profesionales*. Barcelona, Castellón y Valencia, UAB, UJI, UPV y UV
- GOMIS, L. (1991): *Teoría del Periodismo: cómo se forma el presente*. Barcelona, Paidós (212 pp)
- GRIFFITHS, Dennis (2006): *Fleet Street, Five hundred years of the press*. London, British Library.
- GUILLAMET, J. (2003): *Història del periodisme. Notícies, periodistes i mitjans de comunicació*. Aldea Global: UAB, UJI, UV, UPF. (250 pp).
- HARRIS, Michael (1987): *London Newspapers in the age of Walpole. A study of the Origins of the Modern English Press*. Londres, Associated University Presses.
- KOVACH, B. y ROSENSTIEL, T. (2003): *Los elementos del Periodismo*. Madrid: Aguilar
- MACASSI, Sandro (2002) "La prensa amarilla en América Latina". En: *Chasqui. Revista latinoamericana de comunicación*, No. 77, Quito. <<http://www.comunica.org/chasqui/77/macassi77.htm>> [Consulta: 15 de junio de 2018].
- MARTINI, Stella (2000): *Periodismo, noticia y noticiabilidad*. Bogotá: Editorial Norma.
- MARTINI, S. y LUCHESSI, L. (2004): *Los que hacen las noticias. Periodismo, información y poder*. Buenos Aires: Biblos.
- PEMBERTON, Max. (1925): *Lord Northcliffe. A Memoir*. London, Hodder and Stoughton
- PENA DE OLIVEIRA, F. (2009): *Teoría del Periodismo*. Sevilla: Comunicación Social
- PIZARROSO, A. (1990): *Historia de la propaganda*. Madrid: Eudema
- PIZARROSO, A. (1994): *Historia de la prensa*. Madrid, Editorial Centro de Estudios Ramón Areces, S.A.
- RANDALL, D. (2008): *El periodista universal*. Madrid: Siglo XXI.
- REIG, R. (2007) *El periodista en la telaraña*. Barcelona: Anthropos
- RENARD, G. (1925): *Les travailleurs du livre et du journal*. Paris, Gaston Doin Editor. T. II
- RODRIGO, M. (1989): *La construcción de la noticia*. Barcelona: Paidós.
- RODRIGUEZ, Jorge Miguel (2016): "Rasgos de la figura del periodista en los primeros tratados de periodismo en España. Hacia una identidad profesional (1891-1912)", en *Revista de Comunicación* 15, (pp. 86 -110)
- SÁNCHEZ ARANDA, J. J. (1998): *Pulitzer. Luces y sombras en la vida de un periodista genial*. Pamplona: Eunda.
- SLAUTER, Will (2013): "Understanding the Lack of Copyright for Journalism in Eighteenth-

- Century Britain". Book History, Johns Hopkins University Press, pp. 34-61. . Consultado 20/07/18.
- SPENCER, David R. (2007): *The Yellow Journalism: The Press and America's Emergence as a World Power*. Evanston, Northwestern University Press.
 - SCHUDSON, Michael (1981): *Discovering the News: A Social History Of American Newspapers*. Basic Books.
 - SOUSA, Jorge Pedro (2011): *Historia crítica del fotoperiodismo occidental*. Sevilla, Comunicación Social Ediciones y Publicaciones
 - SUNKEL, Guillermo (2002) *La prensa sensacionalista y los sectores populares*. Editorial Norma, Bogotá.
 - SVENNIK HØYER & EPP LAUK (2017): "The Paradoxes of the Journalistic Profession. An Historical Perspective", en Nordicom Review, 10.1515/nor-2017-0304
 - THOMPSON, J.B. (1998): *Los media y la modernidad. Una teoría de los medios de comunicación*. Barcelona, Paidós.
 - THOMPSON, J.B. (1998): *Los media y la modernidad. Una teoría de los medios de comunicación*. Barcelona, Paidós.
 - WEILL, Georges (2007): *El periódico. Orígenes, evolución y función de la prensa periódica*. Sevilla, Comunicación Social (320pp)
 - WILENSKY, Harold L. (1964): "The Professionalization of Everyone?", *American Journal of Sociology*, vol. 70, núm. 2, 137-158.
 - ZURIETA, Graciela (2010): *Periodismo de espectáculos*. Buenos Aires : Centro de Formación e Investigaciones en Ciencias del Comportamiento Humano.